Aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsində yoxlamaların həyata keçirilməsi
QAYDASI

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 24 aprel tarixli 613 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi Qaydaları"nın (bundan sonra - Qaydalar) 17.5-1-ci bəndinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsində yoxlamaların həyata keçirilməsinə dair tələbləri və icra mexanizminin əsaslarını müəyyən edir, habelə Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının (ICAO) və digər beynəlxalq mülki aviasiya təşkilatlarının beynəlxalq standartları və tövsiyə olunan təcrübəsi nəzərə alınmaqla, aviasiya subyektləri, həmçinin aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə üzərinə öhdəliklər götürmüş digər subyektlər (bundan sonra - yoxlanılan subyektlər) tərəfindən təhlükəsizlik sisteminin tələblərinə əməl edilməsinə nəzarətin həyata keçirilməsi ilə bağlı təşkilati və hüquqi məsələləri tənzimləyir.

1.2. Bu Qaydanın müddəaları mülki aviasiya sahəsində aviasiya təhlükəsizliyinin təmini məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi yanında Dövlət Mülki Aviasiya Agentliyi tərəfindən (bundan sonra - Aviasiya Agentliyi) yoxlanılan subyektlərə münasibətdə aparılan yoxlamalara şamil olunur.

1.3. Bu Qaydanın məqsədi mülki aviasiya fəaliyyətinin qanunsuz müdaxilə aktlarından qorunması üzrə tətbiq edilən tədbirlərin səmərəliliyinin artırılması, yoxlanılan subyektlərdə aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi sahəsində tətbiq olunan qayda və prosedurların Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 24 aprel tarixli 613 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Aviasiya təhlükəsizliyinə dair Dövlət Proqramı"na (bundan sonra - Dövlət Proqramı) və Qaydalara uyğunluğunun müəyyən edilməsindən, aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə qabaqlayıcı tədbirlərin təkmilləşdirilməsi və aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sistemində aşkar edilmiş uyğunsuzluqların aradan qaldırılmasına yönəldilmiş tədbirlərin müəyyən edilməsindən ibarətdir.

2. Əsas anlayışlar

2.1. Bu Qaydanın məqsədləri üçün aşağıdakı əsas anlayış-lardan istifadə edilir:

2.1.1. aviasiya personalı - ali, texniki və ya xüsusi hazırlıq keçmiş və ixtisas qeydləri əks olunmuş şəhadətnamələrə, vəsiqələrə (sertifikatlara) malik olan və aviasiya sahəsində müəyyən işlərin yerinə yetirilməsinə buraxılan mütəxəssislər;

2.1.2. aviasiya subyekti - aviasiya müəssisəsi, hava limanı (aeroport), aerodrom, istismarçı;

2.1.3. aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə üzərinə öhdəliklər götürmüş digər subyektlər - mülkiyyət və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq nizamnaməsinə və ya müqaviləyə görə mülki aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə öz üzərinə öhdəliklər götürmüş aviasiya subyekti olmayan müəssisələr;

2.1.4. aviasiya təhlükəsizliyi - insanlardan və maddi resurs-lardan istifadə etməklə, aviasiyanın qanunsuz müdaxilə aktlarından qorunması üzrə tədbirlər kompleksi;

2.1.5. aviasiya təhlükəsizliyi sahəsində yoxlamalar - mülki aviasiyanın təhlükəsizlik sisteminin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, Dövlət Proqramı və Qaydaların tələblərinə uyğunluğunun müəyyən edilməsi və aşkar edilmiş uyğunsuzluqların aradan qaldırılması üzrə keçirilən tədbirlərin məcmusu;

2.1.6. təhlükəsizlik sisteminin sınağı - qanunsuz müdaxilə aktına cəhdi süni şəkildə yaratmaqla aviasiya təhlükəsizliyinin təmini üzrə istənilən tədbirin gizli və ya aşkar yolla yoxlanılması;

2.1.7. təhlükəsizlik vəziyyətinin müfəttiş yoxlaması - aviasiya subyektlərinə və aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə üzərinə öhdəliklər götürmüş digər subyektlərə əvvəlcədən məlumat verilməklə və ya belə məlumat verilmədən aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə sahəvi tələblərin tətbiqinin yoxlanılması;

2.1.8. təhlükəsizlik vəziyyətinin audit yoxlaması - aviasiya subyektləri, həmçinin aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə üzərinə öhdəliklər götürmüş digər subyektlər tərəfindən Qaydaların tələblərinin yerinə yetirilməsinin təfərrüatlı yoxlanılması.

2.2. Bu Qaydada istifadə olunan digər anlayışlar "Aviasiya haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda, Dövlət Proqramında və Qaydalarda, habelə bu sahəni tənzimləyən digər normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulan mənaları ifadə edir.

3. Aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsində yoxlamaların həyata keçirilməsi üzrə vəzifələr

3.1. Aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsində yoxlamalar (bundan sonra - müvafiq sahədə yoxlamalar) Aviasiya Agentliyi tərəfindən həyata keçirilir.

3.2. Aviasiya Agentliyinin müvafiq sahədə yoxlamaların təşkil edilməsi üzrə vəzifələri aşağıdakılardır:

3.2.1. mülki aviasiyanın təhlükəsizliyinin təmin edilməsi sahəsində bu Qayda ilə müəyyən edilmiş tələblərin yerinə yetirilməsini təmin etmək;

3.2.2. yoxlanılan subyektlər tərəfindən aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi sahəsində qayda və prosedurların icra edilməsinə nəzarəti həyata keçirmək;

3.2.3. yoxlanılan subyektlərdə aviasiya təhlükəsizliyinin ICAO-nun beynəlxalq standartlarına və tövsiyə olunan təcrübəsinə uyğunluğunun müəyyən edilməsi məqsədilə müvafiq sahədə yoxlamaların təşkilini təmin etmək;

3.2.4. müvafiq sahədə yoxlamaların illik qrafikini hazırlamaq və mülki aviasiyanın təhlükəsizliyi üzrə təhdidlərin və risklərin qiymətləndirilməsi əsasında nəzarət tədbirlərinin prioritetliyini və dövriliyini müəyyən etmək;

3.2.5. müvafiq sahədə yoxlamaların qeydiyyatı sistemini yaratmaq və müvafiq sənədlərin saxlanılmasını və mühafizəsini təmin etmək;

3.2.6. müvafiq sahədə yoxlamaların nəticələrini təhlil etmək, aşkar edilmiş uyğunsuzluqların səbəblərini müəyyən etməklə, pozun-tuların və uyğunsuzluqların aradan qaldırılmasına nəzarət etmək;

3.2.7. müvafiq sahədə yoxlamaların keçirilməsinə cəlb edilən müfəttişlərin uçotunu aparmaq;

3.2.8. aviasiya təhlükəsizliyi sahəsində aviasiya subyektlərindən əldə edilən məlumatların təhlil edilməsi üçün konfidensial hesabatlar sistemini yaratmaq;

3.2.9. müvafiq sahədə yoxlamaların həyata keçirilməsi zamanı hava limanı (aeroport) və ya aerodromlarda fəaliyyət göstərən dövlət orqanları (qurumları) ilə qarşılıqlı fəaliyyəti təşkil etmək;

3.2.10. yoxlanılan subyektlərdən aşkarlanmış nöqsanların aradan qaldırılmasına dair tədbirlər planının hazırlanmasını və Aviasiya Agentliyinə təqdim edilməsini tələb etmək;

3.2.11. aviasiya təhlükəsizliyinin Dövlət Proqramı və Qaydaların tələblərinə, ICAO-nun beynəlxalq standartlarına və tövsiyə olunan təcrübəsinə uyğunluğunun tələb edilən səviyyəsinin təmin olunması tədbirləri üzrə tövsiyələr hazırlamaq və metodiki göstərişlər vermək;

3.2.12. Dövlət Proqramı və Qaydaların tələblərinə, ICAO-nun beynəlxalq standartlarının və tövsiyə olunan təcrübəsinin tələblərinə riayət etməyən yoxlanılan subyektlərə münasibətdə bu Qaydanın 8-ci hissəsinə əsasən müvafiq tədbirlər görmək.

3.3. Yoxlanılan subyektlərin müvafiq sahədə yoxlamaların keçirilməsi üzrə vəzifələri aşağıdakılardır:

3.3.1. bu Qaydanın tələblərini yerinə yetirmək;

3.3.2. Aviasiya Agentliyi tərəfindən keçirilən yoxlamalarla bağlı qarşılıqlı fəaliyyətin əlaqələndirilməsi üçün səlahiyyətli nümayən-dələrini təyin etmək və yoxlamalar zamanı cavabdeh olan yoxlanılan subyektlərin məsul şəxslərinin iştirakını təmin etmək;

3.3.3. Aviasiya Agentliyinin yoxlamaları həyata keçirən şəxslə-rinin xidməti otaqlara daxil olması, texniki vasitələrlə, yoxlanılan subyektlərin fəaliyyətinə dair bütün sənədlərlə (məlumatlarla) tanış olmasına şərait yaratmaq;

3.3.4. Aviasiya Agentliyi tərəfindən keçirilmiş yoxlamaların nəticələrini təhlil etmək və bu Qaydanın 3.2.10-cu yarımbəndində nəzərdə tutulmuş planı tərtib etmək, aşkar olunmuş uyğunsuzluqların yoxlamaya dair tərtib edilmiş hesabatda müəyyən olunmuş müddətdə aradan qaldırılmasını təmin etmək.

4. Müvafiq sahədə yoxlamaları həyata keçirən şəxslərə dair tələblər, onların hüquq və vəzifələri

4.1. Müvafiq sahədə yoxlamaları aviasiya təhlükəsizliyi üzrə iş yerində hazırlıq, o cümlədən müvafiq sahə üzrə müfəttişlər üçün nəzərdə tutulan təlimlərdə iştirak edərək nəzəri biliklərə və təcrübi vərdişlərə yiyələnmiş peşəkar müfəttişlər həyata keçirir.

4.2. Müvafiq sahədə yoxlamaları həyata keçirən peşəkar müfəttişlərin seçimi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 25 dekabr tarixli 320 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Yoxlamaların aparılmasına cəlb edilən şəxslərin anket məlumatlarının toplanması, yoxlanması və onların seçilməsi Qaydası"na əsasən həyata keçirilir.

4.3. Müvafiq sahədə yoxlamaları həyata keçirən peşəkar müfəttişlərin vəzifələri aşağıdakılardır:

4.3.1. müvafiq sahədə yoxlamaları həyata keçirmək;

4.3.2. hava limanının (aeroportun) ərazisində və fəaliyyəti birbaşa hava limanının (aeroportun) təhlükəsizliyi ilə bağlı olan idarə, müəssisə və təşkilatların hava limanında (aeroportda) və hava limanından (aeroportdan) kənarda yerləşən sahələrini yoxlamaq;

4.3.3. yoxlanılan subyektlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə standart istismar prosedurlarının yerinə yetirilməsi istiqamətində müşahidələr aparmaq;

4.3.4. aviasiya təhlükəsizliyinin təmini ilə bağlı yoxlanılan subyektlər tərəfindən həyata keçirilən fəaliyyətlə əlaqədar bütün halları yazılı, elektron və ya fotoşəkillər formasında qeydə almaq və rəsmiləşdirmək.

4.4. Müvafiq sahədə yoxlamaları həyata keçirən peşəkar müfəttişlərin hüquqları aşağıdakılardır:

4.4.1. yoxlanılan subyektlərin xidməti ərazilərinə, binalarına sərbəst daxil olmaq;

4.4.2. yoxlanılan subyektlər tərəfindən aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi sahəsində tətbiq olunan qayda və prosedurları yoxlamaq və effektivliyini təhlil etmək;

4.4.3. aviasiya təhlükəsizliyi və uçuşların təhlükəsizliyi qayda-larına riayət olunmasının yoxlanılması məqsədilə hava gəmilərinə daxil olmaq;

4.4.4. müvafiq sahədə yoxlama zamanı hava limanına (aeroporta) və (və ya) təhlükəsizlik zonalarına radioqəbuledicilər, kamera, audio və videoyazıların aparılması üçün qurğuları, sınaqların keçirilməsi zamanı isə həmçinin silahın və ya partlayıcı qurğuların mulyajını və digər avadanlığı keçirmək;

Ardı 8-ci səh.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 30 oktyabr tarixli 386 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsində yoxlamaların həyata keçirilməsi QAYDASI

Əvvəli 7-ci səh.

4.4.5. aviasiya təhlükəsizliyinin təmini və təhlükəsizlik prosedu-runun icra edilməsi səviyyəsini qiymətləndirmək üçün yoxlanılan subyektlərin məsul şəxslərinə suallar vermək;

4.4.6. yoxlanılan subyektlərdən müvafiq sahədə yoxlamaların icrası ilə əlaqədar sənədləri, audio-video materialları (canlı videogörüntü izləmək imkanı daxil olmaqla) tələb etmək;

4.4.7. müvafiq sahədə yoxlama zamanı silahın və ya partlayıcı qurğuların mulyajını və hava gəmisinin bortunda daşınması qadağan edilmiş digər əşyaları əl yükünə, baqaj, yük və ya poçt göndərişlərinə yerləşdirmək;

4.4.8. təhlükəsizliyə real təhdid yaradan uyğunsuzluqların aradan qaldırılmasını tələb etmək.

4.5. Yoxlamanın aparılmasına və nəticələrinə dair məlumatların yayılması qadağandır.

5. Müvafiq sahədə yoxlamaların əsas istiqamətləri, həyata keçirilməsinə dair tələblər və növləri

5.1. Müvafiq sahədə yoxlamalar aşağıdakı istiqamətlər üzrə həyata keçirilir:

5.1.1. yoxlanılan subyektlərdə mülki aviasiyanın təhlükəsiz-liyinin təmin edilməsi sahəsində tədbirlərin icrası;

5.1.2. Dövlət Proqramı və Qaydaların müddəalarının icra vəziyyətinə nəzarət;

5.1.3. aviasiya təhlükəsizliyi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi və bu sahədə personalın fəaliyyəti;

5.1.4. yoxlanılan subyektlər tərəfindən daxili yoxlamaların keçirilməsi üzrə bu Qaydanın 6-cı hissəsində nəzərdə tutulmuş daxili yoxlamalar üzrə müvafiq proqramlarına aid tədbirlərin yerinə yetirilməsi;

5.1.5. aviasiya personalının müvafiq hazırlıq keçməsinin və təlimatlandırılmasının təmin edilməsi;

5.1.6. yüksək riskli reyslər üçün və təhdidlərin artması hallarında xüsusi təhlükəsizlik tədbirləri;

5.1.7. qanunsuz müdaxilə aktlarının araşdırılması imkanının təmin edilməsi;

5.1.8. qanunsuz müdaxilə aktları ilə bağlı təhlükəsizlik tədbirləri;

5.1.9. aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsində istifadə olunan avadanlıq.

5.2. Müvafiq sahədə yoxlamaların keçirilməsi üzrə aşağıdakıları özündə ehtiva edən illik fəaliyyət planı Aviasiya Agentliyi tərəfindən hazırlanır və təsdiq edilir:

5.2.1. yoxlanılan subyektlərin siyahısı;

5.2.2. yoxlamanın növü;

5.2.3. yoxlamanın aparılma müddəti.

5.3. İllik fəaliyyət planına uyğun olaraq, müvafiq yoxlanılan subyektlərə xəbər verilərək təhlükəsizlik vəziyyətinin müfəttiş yoxlamasının keçirilməsindən 3 (üç) iş günü, təhlükəsizlik vəziyyətinin audit yoxlamasının keçirilməsindən isə 10 (on) iş günü əvvəl Aviasiya Agentliyi tərəfindən məlumat göndərilir.

5.4. Aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsi üzrə aşağıdakı növbəti və növbədənkənar yoxlamalar həyata keçirilir:

5.4.1. təhlükəsizlik vəziyyətinin audit yoxlaması;

5.4.2. təhlükəsizlik vəziyyətinin müfəttiş yoxlaması;

5.4.3. sertifikatlaşdırma üzrə yoxlamalar;

5.4.4. təhlükəsizlik sisteminin sınağı.

5.5. Bu Qaydanın 5.10-cu bəndi nəzərə alınmaqla yoxlamanın keçirilməsi, aşağıdakı amillərdən asılı olaraq müəyyən edilir:

5.5.1. təhdidlərin sayı və risklərin səviyyəsi;

5.5.2. hava limanının (aeroportun) fəaliyyətinin növü və miqyası;

5.5.3. yerinə yetirilən uçuşların sayı;

5.5.4. sərnişin, baqaj, yük və poçt daşımalarının həcmi;

5.5.5. yüksək riskli reyslərin sayı;

5.5.6. keçirilmiş əvvəlki yoxlamaların nəticələri;

5.5.7. aviasiya təhlükəsizliyi sahəsində tələblərin yoxlanılan subyektlər tərəfindən yerinə yetirilməsinin səviyyəsi;

5.5.8. aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsinə aid insidentlər barədə əvvəlki illərə dair hesabatlar;

5.5.9. hava limanının (aeroportun) fəaliyyətinin bərpası, yenidən qurulması və ya fəaliyyət istiqamətinin dəyişdirilməsi;

5.5.10. yoxlanılan subyektlərin müraciətləri.

5.6. Təhlükəsizlik vəziyyətinin yoxlanılması zamanı yoxlanılan subyektlərin mövcud təhlükəsizlik proqramının bütün aspektlərinə baxılır, onların Dövlət Proqramı və Qaydalara, habelə ICAO-nun beynəlxalq standartlarına və tövsiyə olunan təcrübəsinin tələblərinə uyğunluğu və tətbiqi vəziyyəti yoxlanılır.

5.7. Təhlükəsizlik vəziyyətinin yoxlanılması barədə yoxlanılan subyektlərə bu Qaydanın 5.3-cü bəndinə uyğun olaraq əvvəlcədən məlumat verilir.

5.8. Təhlükəsizlik vəziyyətinin audit yoxlaması zamanı sınaqların keçirilməsi nəzərdə tutulmur.

5.9. Təhlükəsizlik vəziyyətinin müfəttiş yoxlaması yoxlanılan subyektlərdə tətbiq edilən təhlükəsizlik tədbirlərinin bir və ya bir neçə sahəsi üzrə yoxlanılmasını və onların səmərəliliyinin qiymətlən-dirilməsini nəzərdə tutur.

5.10. Təhlükəsizlik vəziyyətinin audit yoxlamasının və təhlükəsizlik vəziyyətinin müfəttiş yoxlamalarının məqsədləri aşağıdakılardır:

5.10.1. Dövlət Proqramı və Qaydalarla müəyyən edilmiş təhlükəsizlik tədbirlərinin və prosedurlarının yoxlanılan subyektlərdə tətbiqinə və onlara riayət olunmasına nəzarət etmək;

5.10.2. təhlükəsizlik tədbirlərinin və prosedurlarının Dövlət Proqramı və Qaydalara, ICAO-nun beynəlxalq standartlarına və tövsiyə olunan təcrübəsinə uyğunluğunu müəyyən etmək və aviasiya təhlükəsizliyi tədbirlərinin səmərəliliyini qiymətləndirmək;

5.10.3. aviasiya təhlükəsizliyinin təmini üçün yoxlanılan subyektlərin tətbiq etdikləri prosedurları yoxlamaq və uyğunsuzluqlar aşkar edildikdə onların aradan qaldırılmasını təmin etmək;

5.10.4. təhlükəsizlik sisteminin təkmilləşdirilməsinə və gücləndirilməsinə ehtiyacı olan sahələri müəyyən etmək və uyğunsuzluqların aradan qaldırılmasına dair tövsiyələr vermək.

5.11. Sertifikatlaşdırma üzrə yoxlamalar sertifikatın əldə edilməsinə və ya qüvvədə olma müddətinin uzadılmasına dair aviasiya subyektlərinin müraciətləri əsasında müfəttiş yoxlamaları formasında keçirilir.

5.12. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı real iş rejimində və konkret məkanda tətbiq edilən təhlükəsizlik və nəzarət tədbirlərinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi məqsədilə nəzərdə tutulmuşdur.

5.13. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı Aviasiya Agentliyi və yoxlanılan subyektlərin daxili proqramlarına uyğun həyata keçirilir.

5.14. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı aşağıdakı tələblərə riayət edilməklə həyata keçirilir:

5.14.1. sərnişinlər, yoxlanılan subyektlərin personalı, habelə cəmiyyət üçün təhlükə və narahatlıq yaratmamalıdır;

5.14.2. yoxlanılan subyektlərə məxsus olan obyektlərin təhlükəsizliyinə təhdid yaratmamalıdır;

5.14.3. yoxlanılan subyektlərin mülkiyyətinə ziyan vurmamalıdır;

5.14.4. təhlükəsizlik sisteminin sınağı təhlükəsizlik vəziyyətinin müfəttiş yoxlamasının tərkib hissəsi və yaxud müstəqil yoxlama formasında keçirilə bilər.

5.15. Konkret sahələr üzrə keçirilən təhlükəsizlik sisteminin sınaq nəticələri aşağıdakı sahələr üzrə uyğunluq səviyyəsinin müəyyən edilməsində və ya düzəliş tədbirlərinin görülməsində istifadə olunur:

5.15.1. aviasiya təhlükəsizliyi sahəsində personalın hazırlığı;

5.15.2. aviasiya təhlükəsizliyi sahəsində istifadə olunan avadanlığın səmərəliliyi;

5.15.3. aviasiya təhlükəsizliyi sahəsində tətbiq edilən prosedur-ların səmərəliliyi;

5.15.4. yoxlanılan subyektlərin təhlükəsizlik siyasəti.

5.16. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının sayı, növləri və mütəmadiliyi aşağıdakı amillər nəzərə alınmaqla, risklərin qiymətlən-dirilməsi əsasında müəyyən edilir:

5.16.1. mülki aviasiya sahəsinə aid təhdidlərin səviyyəsi;

5.16.2. yerinə yetirilən uçuşların sayı;

5.16.3. əvvəlki yoxlamaların və sınaqların nəticələrinin təhlili;

5.16.4. personalın xidməti vəzifələrini düzgün yerinə yetirməsi;

5.16.5. sınaqlarla aşkar edilmiş səhvlərdən irəli gələn risklərin qiymətləndirilməsi.

5.17. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının real təhlükə kimi qəbul edilməsini və bunun nəticəsində hava limanının (aeroportun) iş prosesinin pozulması, insanların xəsarət alması və ya təşvişə düşməsi ehtimalını istisna etmək üçün onların hər bir mərhələsi dəqiq planlaşdırılır və keçirilir.

5.18. Təşvişə səbəb ola biləcək vəziyyətin aradan qaldırılması məqsədilə dərhal əlaqə saxlamaq və sınaqların keçirilməsini təsdiq etmək üçün təhlükəsizlik sisteminin sınağının keçirilməsindən əvvəl hava limanının (aeroportunun) rəhbərliyi ilə birgə yerli koordinator təyin edilir.

5.19. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının keçirilməsi və bitməsi barədə hava limanında (aeroportda) fəaliyyət göstərən müvafiq dövlət orqanları (qurumları) xəbərdar edilir.

5.20. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının keçirilməsi hava gəmilərinin təhlükəsizliyinin təmini ilə əlaqəli olduqda hava gəmilərinin istismarçıları ən azı 3 (üç) iş günü əvvəlcədən xəbərdar edilir.

5.21. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının keçirilməsi üzrə planlarda aşağıdakı gözlənilməz hallar üçün tədbirlər nəzərdə tutulur:

5.21.1. təhlükəsizlik sisteminin sınağının nümunələri üzərində nəzarətin itirilməsi;

5.21.2. təhlükəsizliyi poza biləcək fövqəladə və qəza vəziyyətlərinin yaranması;

5.21.3. aviasiya təhlükəsizliyinin təmini sahəsində real insidentlərin yaranması.

5.22. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının nümunələri asan seçilən, nömrələnmiş olmalı və aşkar edilən zaman personalın hərəkətləri barədə üzərində qısa təlimat olmalıdır.

5.23. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının nümunələrinin yoxlama yerlərinə çatdırılması və ya yoxlanılan subyektlərin nəzarət-buraxılış məntəqələrindən maneəsiz keçirilməsi məqsədilə icazə blankında aşağıdakı məlumatlar olmalıdır:

5.23.1. təhlükəsizlik sisteminin sınağının nümunələrinin və daşınma konteynerlərinin ətraflı təsviri;

5.23.2. təhlükəsizlik sisteminin sınağının nümunələrini daşıyan şəxsin şəxsiyyətini təsdiq edən sənəd və vəzifəsinə dair məlumatlar;

5.23.3. icazənin qüvvədə olma müddəti.

5.24. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının keçirilməsi məqsədilə yaradılan qrupa (bundan sonra - Qrup) aşağıdakı şəxslər daxil edilir:

5.24.1. Qrupun rəhbəri;

5.24.2. Qrupun inzibati heyəti;

5.24.3. Qrupun digər üzvləri.

5.25. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı ixtisaslı və xüsusi təlim keçmiş personalın nəzarəti altında aparılır.

5.26. Qrupa daxil olan hər bir şəxs yoxlamanın istiqamətləri üzrə müvafiq hazırlıq keçir.

5.27. Qrupa daxil edilən hər bir şəxs konfidensial məlumatların yayılmamasına dair yazılı iltizam verir.

5.28. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının keçirilməsinə dair tərtib olunan sənədlərdə və hesabatlarda "Xidməti istifadə üçün" qeydi göstərilir və onlar mühafizə edilən yerlərdə saxlanılır.

5.29. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının nümunələri müasir təhdidlərin səviyyəsinə (o cümlədən keramik odlu silah, qeyri-standart partlayıcı qurğular, maye partlayıcı maddələrdən hazırlanmış qurğular, elektron cihazlarda gizlədilmiş partlayıcı qurğular və s.) və baxış avadanlıqlarının funksional imkanlarına uyğun olaraq işlənilib hazırlanır və mütəmadi olaraq yenilənir.

5.30. Təhlükəsizlik sisteminin sınaq nümunələrinin tərtib edilməsi və onların istifadəsi üçün aşağıdakılar nəzərə alınır:

5.30.1. tətbiq edilməsi nəzərdə tutulan təhlükəsizlik sisteminin sınaq nümunələri ICAO-nun tələblərinə uyğun olmalıdır;

5.30.2. əhalinin təhlükəsizliyinə, hava limanlarına (aeroportlara) məxsus obyektlərə, istehsalat prosesinə və sınaqlarda iştirak etməyən şəxslərin fəaliyyətinə təhdid yaratmamalıdır;

5.30.3. əşyaların təhlükəsizlik sisteminin sınaq nümunələri olmasını təsdiq edən işarələr olmalıdır.

5.31. Odlu silahlardan sınaq nümunələri kimi istifadə edildikdə onlar atışa yararsız vəziyyətə gətirilir.

5.32. Odlu silahlardan ayrılmış vəziyyətdə olan sursatlardan sınaq nümunələri kimi istifadə edilmir.

5.33. Odlu silahların mulyajlarından o şərtlə istifadə edilir ki, baxış avadanlıqlarında yaranan təsvirlər əsl silahın fiziki və texniki xassələrini əks etdirir.

5.34. Odlu silahların sınaq nümunələrini yalnız əl yükündə istifadə etmək olar.

5.35. Qeyri-standart partlayıcı qurğuların sınaq nümunələri partlayış qabiliyyəti olmayan materiallardan hazırlanır və görünüşcə həqiqi partlayıcı qurğulara oxşadılır.

5.36. Qeyri-standart partlayıcı qurğuların sınaq nümunələrində əsas partlayıcı maddənin kütləsi və digər komponentlərin hər biri (gərginlik mənbəyi, naqillər, partlayış qabiliyyəti olmayan detonator, saat mexanizmi) və ya bir neçəsi olmalıdır.

5.37. Rentgen qurğusunun istifadəsi üzrə sınaqlar keçirildikdə, qeyri-standart partlayıcı qurğuların sınaq nümunələri sərnişinlərin adi əl yükünə bənzər xüsusi konteynerlərə yerləşdirilir.

5.38. Adi rentgen qurğusundan istifadə etməklə sınaqlar keçirildikdə, qeyri-standart partlayıcı qurğuların sınaq nümunələri təhlükəsiz materiallardan hazırlanır, lakin yaranan təsvirlərdə həqiqi partlayıcı maddə kimi əks olunur.

5.39. Alqoritmli rentgen qurğusundan istifadə etməklə sınaqlar keçirildikdə, qeyri-standart partlayıcı qurğuların sınaq nümunələri təhlükəsiz xüsusi materiallardan hazırlanmalı və yaranan təsvirlərdə həqiqiliyə uyğunluğun təmin edilməsi üçün sıxlığı və atom çəkisi həqiqi partlayıcı maddəyə uyğun olmalıdır.

5.40. Partlayıcı maddələrin izini aşkarlayan qurğulardan istifadə etməklə sınaqlar keçirildikdə, həmin qurğuların aşkaretmə və xəbərdarlıq siqnallarının verilməsi imkanlarını yoxlamaq məqsədilə qeyri-standart partlayıcı qurğuların sınaq nümunələrində kiçik miqdarda həqiqi partlayıcı maddə olmalıdır.

5.41. İnsan bədənini yoxlayan baxış avadanlıqlarından istifadə etməklə sınaqlar keçirildikdə, qeyri-standart partlayıcı qurğuların sınaq nümunələri insan bədənində elə yerləşdirilir ki, real qanunsuz müdaxilə aktının baş verməsinə şərait yaradan hal kimi qiymətləndirilsin.

5.42. Stasionar və portativ (əl) metalaxtaran qurğularından istifadə etməklə sınaqlar keçirildikdə, təşvişə və ya münaqişəyə səbəb ola biləcək amillər aradan qaldırılmalıdır.

5.43. Kəsici-deşici alətlərin sınaq nümunələri təsərrüfat və ya məişət alətlərindən ibarət ola bilər. Bu sınaq nümunələri əl yükündə rentgen qurğusundan sınaqdan keçirildikdə, həmçinin stasionar və portativ (əl) metalaxtaran qurğularından istifadə etməklə təhlükəsizlik sisteminin sınağı keçirildikdə istifadə olunur.

5.44. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı aşağıdakı 4 mərhələdən ibarət olmaqla keçirilir:

5.44.1. sınağa hazırlıq və ilkin təlimatlandırma;

5.44.2. sınağın keçirilməsi və nəticələrin qeydə alınması;

5.44.3. keçirilmiş sınağın təhlili və ilkin nəticələrinin təqdim olunması;

5.44.4. keçirilmiş sınaq barədə hesabatın hazırlanması və düzəliş tədbirlərinin həyata keçirilməsi.

5.45. Təhlükəsizlik sisteminin sınağına hazırlıq zamanı, ilk növbədə sınaq keçiriləcək sahə və ya sahələr müəyyən olunur.

5.46. Təhlükəsizlik sisteminin sınağını keçirən qrupa rəhbər təyin olunur. Qrup rəhbəri sınağın keçirilməsi müddətində bütün tələblərin yerinə yetirilməsinə nəzarət edir, aidiyyəti dövlət orqanlarını ən azı 3 (üç) iş günü əvvəlcədən xəbərdar edir və işlərin təşkil edilməsi üçün yerli koordinatorla əlaqə yaradır.

5.47. Qrup rəhbəri təhlükəsizlik sisteminin sınaq nümunələrini seçir və onların yoxlanılan məntəqələrə çatdırılmasını təşkil edir.

5.48. Qrup rəhbəri bilavasitə təhlükəsizlik sisteminin sınağının keçirilməsində iştirak etmədiyi təqdirdə sınaq prosesini bütün müşahidə imkanlarından istifadə etməklə (o cümlədən videomüşahidə sistemlərindən və s.) nəzarətdə saxlayır.

5.49. Təhlükəsizlik sisteminin sınağının keçirilməsindən əvvəl Qrup rəhbəri ilkin təlimatlandırma keçirir. İlkin təlimatlandırma zamanı Qrupun hər bir üzvünün vəzifələri müəyyən edilir, sınaq nümunələri bölüşdürülür və tələblər barədə hər bir qrup üzvünə məlumat verilir.

5.50. İlkin təlimatlandırma zamanı hər bir Qrup üzvünə aşağıdakılar barədə məlumat verilir:

5.50.1. sınağın keçirilməsinin məqsədi;

5.50.2. sınağın keçirilməsi yeri;

5.50.3. təhlükəsizlik sisteminin yoxlanılan sahəsi;

5.50.4. sınağın keçirilməsi zamanı istifadə olunan sınaq nümunələri;

5.50.5. əvvəl keçirilmiş yoxlamaların nəticələri və verilmiş tövsiyələr.

5.51. Hər bir Qrup üzvünə aşağıdakı gözlənilməz hallar üçün hərəkət ardıcıllığı izah olunur:

5.51.1. Qrup üzvlərinin bir-birindən ayrı düşməsi;

5.51.2. Qrup üzvlərinin və ya sınaq nümunələrinin sınaqlara başlamazdan əvvəl aşkar edilməsi;

5.51.3. sınaq nümunələrinin itirilməsi, insanların həyat və sağlamlığının qorunması və ya istehsalat prosesinin pozulmaması məqsədilə sınaqların dayandırılması;

5.51.4. sınaqların keçirilməsi yerində real insidentlərin baş verməsi.

5.52. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı yerli şərait nəzərə alınmaqla, istehsalat prosesinə və uçuşların müntəzəmliyinə xələl gətirmədən və insanlar arasında təhlükə və təşviş yaratmadan keçirilir.

5.53. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı keçirilən zaman sınaq nümunələrinə dair aşağıdakı tələblərə riayət edilir:

5.53.1. sınaq nümunələri istifadə edilmədiyi müddətdə mühafizə olunan yerlərdə saxlanılır;

5.53.2. sınağın keçirilməsi zamanı sınaq nümunələrindən yalnız Qrup üzvləri istifadə edə bilərlər;

5.53.3. sınaq yekunlaşdıqdan sonra bütün sınaq nümunələri yığılır və Qrup rəhbərinə təhvil verilir.

5.54. Qrup rəhbəri və ya Qrup üzvləri tərəfindən keçirilən hər bir təhlükəsizlik sisteminin sınağı üçün ilkin hesabatda aşağıdakı məlumatlar qeyd edilir:

5.54.1. sınağın növü və məqsədi;

5.54.2. sınağın keçirildiyi yer;

5.54.3. sınağın başlama və bitmə vaxtı;

5.54.4. yoxlanılan subyekt və ya fəaliyyət növü;

5.54.5. ilkin nəticələrin qısa məzmunu (müsbət rəy və ya uyğunsuzluğun səbəbi);

5.54.6. yekun hesabatda istifadə edilməsi zəruri hesab edilən digər məlumatlar.

5.55. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı yekunlaşdıqdan sonra Qrupun bütün üzvlərinin iştirakı ilə ilkin hesabatın və təkliflərin hazırlanması məqsədilə sınağın təhlili aparılır. İlkin hesabatın hazır-lanması zamanı Qrup rəhbəri müəyyən edilmiş uyğunsuzluqlar və mümkün düzəliş tədbirləri barədə yoxlanılan subyektin rəhbərliyinə məlumat verir.

5.56. Təhlükəsizlik sisteminin sınağı yekunlaşdıqdan sonra Qrup rəhbəri yekun hesabat hazırlayır. Yekun hesabatda aşağıdakılar göstərilir:

5.56.1. sınağın məqsədi;

5.56.2. sınağı keçirən Qrupun tərkibi;

5.56.3. sınağın nəticəsi, müəyyən edilmiş uyğunsuzluqlar;

5.56.4. müəyyən edilmiş uyğunsuzluqlar üzrə müvafiq düzəliş tədbirləri.

5.57. Hesabatda sınaq zamanı təhlükəsizlik sistemində aşkar edilmiş uyğunsuzluqların səbəbləri göstərilməlidir. Uyğunsuzluqlar aşağıdakı kimi qruplaşdırıla bilər:

5.57.1. hazırlıq səviyyəsinin məqbul olmaması və lazımi nəzarətin olmaması;

5.57.2. təhlükəsizlik tədbirlərinin düzgün tətbiq edilməməsi;

5.57.3. avadanlıqların xüsusiyyətləri;

5.57.4. təhlükəsizlik prosedurlarındakı uyğunsuzluqlar;

5.57.5. personalın səhlənkarlığı.

5.58. Təhlükəsizlik sisteminin sınaq nəticələri 2 (iki) nüsxədə tərtib olunmuş hesabatla rəsmiləşdirilir. Yoxlama hesabatının və ona əlavə edilmiş sənədlərin 1 (bir) nüsxəsi 3 (üç) iş günü ərzində yoxlanılan subyektə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə təqdim edilir, digər nüsxəsi isə Aviasiya Agentliyində saxlanılır.

6. Daxili yoxlamaların həyata keçirilməsi

6.1. Yoxlanılan subyektlər müvafiq sahədə daxili yoxlamaların keçirilməsini hazırlanmış illik plana uyğun təşkil etməlidirlər.

6.2. Yoxlanılan subyektlər tərəfindən daxili yoxlamalar üzrə müvafiq proqram hazırlanır və onun həyata keçirilməsi təmin edilir.

6.3. Daxili yoxlamalar yoxlanılan subyektlər tərəfindən təyin edilmiş müfəttişlər tərəfindən həyata keçirilir.

6.4. Daxili yoxlamaların cari və illik hesabatı tərtib olunur.

6.5. Daxili yoxlamaların cari və illik hesabatları Aviasiya Agentliyinin müraciətinə əsasən Aviasiya Agentliyinə təqdim olunur.

7. Aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üzrə uyğunluq səviyyəsinin qiymətləndirilməsi

7.1. Bu Qaydanın 5.4-cü bəndində qeyd olunan yoxlamaların nəticələrinə əsasən, aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin uyğunluq səviyyəsi müəyyən edilir. Uyğunluq səviyyəsi aşağıdakı dərəcələr üzrə təsnifləşdirilir:

7.1.1. Kateqoriya "1" - "Tam uyğundur" - təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə tətbiq edilən bütün qayda və prosedurlar mülki aviasiyanın təhlükəsizliyinə dair müddəalara tam uyğun olaraq yerinə yetirilir;

7.1.2. Kateqoriya "2" - "Uyğundur, lakin təkmilləşdirilməsi tövsiyə olunur" - təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə tətbiq edilən bütün qayda və prosedurların mülki aviasiyanın təhlükəsizliyinə dair müddəalara uyğun yerinə yetirildiyini göstərir. Lakin daha yüksək səmərəliliyə nail olmaq üçün bu qayda və prosedurların yerinə yetirilməsi üsullarında qismən dəyişikliklər edilməlidir;

7.1.3. Kateqoriya "3" - "Uyğun deyil"- təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə qayda və prosedurlar müvafiq tələblərə cavab vermir;

7.1.4. Kateqoriya "4" - "Uyğun deyil, ciddi uyğunsuzluqlar var"- təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə qayda və prosedurlar müvafiq tələblərə cavab vermir. Yoxlanılan subyektin təhlükəsizlik sisteminə ciddi təsir göstərməsi səbəbindən uyğunsuzluq təcili aradan qaldırılmalıdır;

7.1.5. Kateqoriya "TO" - "Təsdiq olunmayıb"- təhlükəsizliyin təmini sahəsində tətbiq edilən Qaydalarda istifadə edilən qayda və prosedurların yoxlanılması obyektiv səbəblərdən mümkün olmayıb;

7.1.6. Kateqoriya "TE" - "Tətbiq edilmir"- təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində Qaydalarda istifadə edilən qayda və prosedurlar yoxlanılan subyektlər tərəfindən tətbiq edilmir.

7.2. Aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi səviyyəsinin ilkin qiymətləndirilməsi Qrup üzvlərinin açıq səsvermə yolu ilə sadə səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Səslər bərabər olduqda Qrup rəhbərinin səsi həlledici sayılır. Qrup üzvlərinin bitərəf qalmasına yol verilmir.

7.3. Aviasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi səviyyəsinin qiymətləndirilməsi sistemində konkret kateqoriyalar yoxlamanı keçirən Aviasiya Agentliyi tərəfindən Qrupun hesabatı əsasında müəyyən edilir.

7.4. Yoxlama nəticələrindən inzibati qaydada və məhkəməyə şikayət verilə bilər.

8. Düzəliş tədbirləri

8.1. Yoxlama nəticələrinə əsasən yoxlanılan subyektlərə 3-4-cü kateqoriya uyğunluq dərəcəsinin verilməsi barədə bu Qaydanın 7.3-cü bəndinə uyğun qərar qəbul edildikdə, həmin yoxlanılan subyektlər nöqsanların aradan qaldırılması üzrə tədbirlər planını hazırlayır. Bu planda hər bir uyğunsuzluğun aradan qaldırılmasının Aviasiya Agentliyi ilə razılaşdırılmış müddəti göstərilir və nöqsanın aradan qaldırılması üzrə tədbirlərin tamamlanmasına dair qeydlər aparılır. Tədbirlər planının surəti hesabatın alındığı tarixdən etibarən 15 (on beş) iş günü müddətində Aviasiya Agentliyinə təqdim edilməlidir.

8.2. Bu Qaydanın 5.4-cü bəndində qeyd olunan yoxlamaların nəticələrinə əsasən aşkar edilmiş uyğunsuzluqların dairəsindən asılı olaraq düzəliş tədbirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

8.2.1. təcili düzəliş tədbirləri: yoxlamaları aparan şəxslərin bilavasitə uyğunsuzluqları aşkar etdikləri andan icrasına başlanılması tələb edilən tədbirlər;

8.2.2. müəyyən müddət tələb edən düzəliş tədbirləri: aşkar edilmiş hər bir nöqsanın Aviasiya Agentliyi ilə razılaşdırılmış müddət ərzində aradan qaldırılması tələb olunan tədbirlər. Bu nöqsanların müəyyən edilmiş müddət ərzində aradan qaldırılması mümkün olmadıqda, yoxlanılan subyektlər tərəfindən alternativ təhlükəsizlik tədbirləri görülür.

8.3. Yoxlanılan subyektlər tərəfindən hazırlanan düzəliş tədbirləri planında aşağıdakılar qeyd olunmalıdır:

8.3.1. aşkar edilmiş nöqsanların siyahısı;

8.3.2. Dövlət Proqramına və Qaydalara uyğunluğa nail olmaq üçün tətbiq edilən düzəliş tədbirlərinin müfəssəl təsviri;

8.3.3. aradan qaldırılması mümkün olmayan nöqsanların siyahısı;

8.3.4. yoxlanılan subyektlərin məsul mütəxəssislərinin rəyinə əsasən maliyyə və təşkilati səbəblərdən aradan qaldırılması mümkün olmayan nöqsanların düzəliş tədbirləri tələb edən siyahıya daxil edilməməsini əsaslandıran dəlillər;

8.3.5. düzəliş tədbirlərinin yerinə yetirilməsinə görə məsuliyyət daşıyan struktur bölmələr və məsul şəxslər;

8.3.6. aradan qaldırılması mümkün olan nöqsanların aradan qaldırılmasının konkret müddəti və üsulu.

8.4. Yoxlanılan subyektlər tərəfindən planlaşdırılan düzəliş tədbirlərində aviasiya personalına qarşı intizam tədbirlərinin nəzərdə tutulması qadağandır.

8.5. Aparılan monitorinq əsasında Aviasiya Agentliyi aşkar edilmiş nöqsanların yoxlanılan subyektlər tərəfindən aradan qaldırıl-ması üzrə əsaslandırılmamış müddəti azaltmaq hüququna malikdir.

8.6. Düzəliş tədbirləri planı razılaşdırıldıqdan sonra Aviasiya Agentliyi tərəfindən yoxlanılan subyektlərdə təkrar yoxlamanın müddəti müəyyən edilir.

8.7. Təkrar yoxlama zamanı əvvəl müəyyən edilmiş nöqsanların aradan qaldırılması təsdiq edildikdə, qeyd edilən uyğunsuzluqlar aradan qaldırılmış hesab edilir.

8.8. Aviasiya Agentliyi yoxlanılan subyektlər tərəfindən planlaş-dırılan düzəliş tədbirləri həyata keçirilmədikdə, habelə yoxlamaların aparılması zamanı nöqsanlar aşkar etdiyi hallarda, yoxlanılan subyektlərdən düzəliş tədbirlərinin həyata keçirilməsini tələb etmək hüququna malikdir.

8.9. Aparılmış yoxlamaların nəticələrinə dair tədbirlər Qaydaların 17-ci hissəsinin tələbləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.